

بررسی علل ضعف و انگیزه در یادگیری دستور زبان انگلیسی

ناهید خسروی^۱

چکیده

در این مقاله پژوهشی که از میان فراگیران و دانشجویان در درس زبان انگلیسی به عمل آمد، در یک بررسی آماری به صورت پرسشنامه‌ای و میدانی علل ضعف در یادگیری دستور زبان بررسی شد و ارتباط از میان ۴۵ نفر دانش‌آموزان واقع در کتبخانه ۱۷ شهریورتهران و دانشجویان دانشگاه علمی-کاربردی استان تهران را تشکیل می‌دادند. در این مطالعه شاخص‌های توصیفی انجام شد. نتایج SPSS ضریب همبستگی متغیرهای زمانی و علل ضعف بررسی شدند و به صورت توصیفی-تحلیلی و با استفاده از این نرم‌افزار نشان داد ۹۰ درصد زبان‌آموزان دارای انگیزه و علاقه لازم به درس زبان انگلیسی هستند، اما درصد بسیار اندک، وقت و زمان کافی در انجام تمرینات عملی صرف می‌نمایند و فاقد برنامه‌ریزی منسجم هستند. این پژوهش بر ارتباط موثر میان علاقه و انگیزه، صرف زمان و تمرین همراه با برنامه‌ریزی تاکید دارد و بر ایجاد شرایط محیطی، معلمان خلاق و محتوای مفهومی آموزشی استناد می‌ورزد. این پژوهش با نگاهی جدید به چالش‌های پیش رو در یادگیری زبان انگلیسی می‌پردازد و شیوه‌های کاربردی موثر را برای رفع موانع ارائه می‌دهد. همچنین رهیافتی برای پژوهش‌های آتی پیرامون آموزش دستور زبان و زبان شناسی کاربردی خواهد بود.

کلیدواژه: انگیزه، یادگیری، دستور زبان، زبان شناسی کاربردی

---

۱. دانشجوی دکتری زبان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

مقدمه

آموزش و یادگیری زبان جدید به عنوان زبان دوم که در کشور ما زبان انگلیسی محسوب می‌شود و نیاز جامعه با توجه به روند رو به رشد فناوری اطلاعات و ارتباطات زبان آموزان به ویژه دانشجویان را بر آن داشته است که نگاهی با وسعت بیشتر و بهتر به آن داشته باشند و ضرورت یادگیری آن را در مقاطع مختلف به ویژه در مقطع آکادمیک احساس کنند و با نگاهی کاربردی‌تر و عملی‌تر به آن بنگرند.

آموزش و یادگیری اطلاعات زبانی در جهت افزایش مهارت‌های زبانی به ویژه در سطح دستور، معنا و مکالمه در این مقاطع ملموس‌تر احساس می‌شود، افزایش نیاز دانش‌آموزان برای دستیابی به مشاغل و سطوح بالاتر تحصیلی و ارتباط در ایجاد انگیزه، برای یادگیری زبان انگلیسی بسیار لازم و حائز اهمیت است. از سویی ایجاد موانع و بروز ضعف‌ها در این فرایند موجب شده است که خلل‌هایی را در امر یادگیری و ضعف در این روند در دوران دبیرستان و دانشگاه روبرو باشیم.

توجه به اهداف آموزشی، برنامه‌ریزی درسی، آموزشی یا فنی علل ضعف و ایجاد انگیزه در جهت رفع موانع، ایجاد راهکارهای عملی و مؤثر و مربیان کارآزموده - تشویق و پشتکار دز زمینه‌سازی لازم و ایجاد بستر مناسب برای یادگیری بهتر و انگیزش بیشتر در میان فراگیران، زبان‌آموزان و دانش پژوهان ضروری است. یادگیری زبان خارجه به عنوان زبان دوم مقوله‌ای مهم در دنیای مدرن است. دنیایی که ارتباطات، روابط اجتماعی - سیاسی - فرهنگی میان ملل گسترش یافته و ارتباط زبان و تعاملات فرهنگی در جهت گسترش، پیشرفت و موفقیت‌ها امری اجتناب ناپذیر است. همزمان با چالش‌های اجتماعی - اقتصادی و محیطی سرعت جهانی‌شدن و گسترش تکنولوژی ما را به سمت فرصت‌هایی برای دستاوردها و پیشبردهای انسانی سوق می‌دهد.

نیاز آموزش، دانش‌آموزان و دانشجویان به گسترش کنجکاو‌ی‌ها، تصورات، نیاز برای احترام ایده‌ها، ارزش‌ها و دیگر فرهنگ‌ها، آموزش و یادگیری زبان خارجه می‌تواند مفهومی از توانمندی‌های مورد نیاز آنها در شکل‌دهی زندگی‌شان و مشارکت با دیگران را فراهم آورد.

سیستم آموزش کارآمد می‌تواند این دانش، مهارت‌ها، دیدگاه‌ها و ارزش‌ها را به طور مؤثر توسعه دهد. دانش‌آموزان - دانشجویان نیاز به دانش گسترده و تخصصی، ظرفیت تفکر فراتر از مرزهای نظم و دیسپلین، توسعه دانش، در دست‌یابی به اهداف یادگیری زبان خارجه دارند.

آنان نیاز خواهند داشت تا دانش خود را در موقعیت ناشناخته و تکاملی به کار گیرند - نیاز به مهارت‌های گسترده، مهارت‌های شناختی، متاشناختی خواهند داشت مانند تفکر انتقادی - خلاق - مهارت‌های اجتماعی - عاطفی - فیزیکی - عملی که با استفاده از اطلاعات جدید وسایل و تکنولوژی ارتباط و استفاده از دامنه وسیع دانش و مهارت‌ها از طریق نگرش و ارزش‌هایی مثل انگیزه - اعتماد - احترام امکان‌پذیر است و زندگی انسان با این مفاهیم از چشم‌اندازهای فرهنگی مختلف یادگیری زبان غنی می‌شود.

بیان مسئله:

در پاسخ به چالش‌های دستور زبان انگلیسی نیاز به طرح و برنامه آموزشی وجود دارد که در همه کشورهای در دسترس باشد، ایجاد برنامه‌ریزی آموزشی در جهت ایجاد علاقه و انگیزه و شناخت دانش قبلی، مهارت‌ها، ...

ایجاد چالشی که تفکر عمیق، انعکاس درونی را قادر سازد. معرفی عناوین مشخص در هر سطحی در جهت اطمینان بخشیدن به صلاحیت یادگیری دانش‌آموزان....

انسجام و ایجاد توالی در جهت انعکاس منطق و نظم آکادمیک و ایجاد روندی تصاعدی از پایه به مفاهیم پیشرفته‌تر از طریق سطوح مرحله‌ای و سنی مورد ارزشیابی قرار گیرد.

ایجاد تعهد، برنامه‌ریزی و ارزیابی با عملیات آموزشی - ارزیابی‌های متعدد برای اهداف مختلف مورد نیاز است. روش ارزیابی‌های جدید باید توسعه یابد تا نتایج و عملکرد دانش‌آموزان در یادگیری زبان انگلیسی مورد ارزشیابی قرار گیرد.

اولویت بیشتر به دانش - مهارت‌ها - نگرش‌ها و ارزش‌ها.

به دانش‌آموزان باید گستره متفاوتی از عناوین - اختیارات و فرصت‌ها داده شود تا عملکرد خود را ارائه دهند.

نقش معلم که باید در استفاده از دانش مهارتی - حرفه‌ای و ارائه برنامه درسی مؤثر قوی شود، و این نقش در کنار سایر برنامه‌ریزی‌های آموزشی بسیار حائز اهمیت است. دیگر اقتدار یادگیرنده‌ها که باید تجربیاتشان را با دنیای واقعی تقسیم کنند و مفهوم هدفمند در یادگیری داشته باشند و این امر نیاز به یادگیری منسجم، جامع و دانش مبنی بر نظم و دیسپلین دارد.

روابط بین فردی - یادگیرنده‌ها باید فرصت برای کشف داشته باشند که چطور موضوع و مفاهیم به هم پیوند می‌یابد و آن را با دیگر عناوین متصل سازند. تعهد عامل مؤثر دیگر است که معلمان و دانش‌آموزان و محققان این حوزه باید در توسعه برنامه آموزشی و درسی مشارکت کنند تا در دستیابی بر اجرای اهداف اطمینان حاصل شود.

مفهوم برنامه‌ریزی درسی باید از عدم انعطاف و ایستا به سمت برنامه‌ریزی انعطاف‌پذیر و پویا تبدیل شود و توسعه یابد. مدارس و معلمان باید قادر باشند برنامه درسی روزآمد برای انعکاس و توسعه نیازهای اجتماعی چون نیازهای یادگیری فردی فراهم آورند.

چارچوب نظری

در بررسی رویکردهای زبانی به یادگیری گرامر در دستور زبان خارجه (انگلیسی) یادگیری گرامر حائز اهمیت است، اما مکالمه و یادگیری واژگان و درک مطلب همگام با آن مهم تلقی می‌شود. چرا که مهارت‌های زبانی مثل دستور-واژگان و جمله مفاهیمی به هم مرتبط و وابسته هستند و هر زبانی بر آن استوار است. هر زبان دارای دستور است و یادگیری آن حائز اهمیت می‌باشد، چرا که قواعد دستوری هر زبان به مطالعه زبان مرتبط است. مطالعه زبان مشکلات در یادگیری زبان را توضیح می‌دهد و به ما رهنمون می‌شود که چطور زبان را به طور مؤثر در زندگی روزمره استفاده کنیم. هر چه بهتر گرامر و دستور را درک کنیم، درک ما از فعالیت انسانی و زبانی بیشتر می‌شود. جایگاه گرامر در یادگیری زبان که نقش در فهم بهتر زبان دارد، حائز اهمیت است و آموزش گرامر نباید در مدارس برای کودکان نادیده گرفته شود، البته در سنین بالاتر و زمانی که بچه‌ها قادر به درک بیشتر مفاهیم زبانی هستند باید صورت بگیرد، چرا که گرامر و دستور زبان توانش زبانی را ارائه می‌دهد. در جهت استفاده از قواعد و به کارگیری آن در فهم بهتر واژگان و جملات زبان لازم است به گرامر و دستور زبان توجه شود (خانسیر، پاکدل ۲۰۱۶: ۱۴۱-۱۴۲)

زبان به عنوان نقش ارتباطی مهم خود در جامعه، مهم است که به این نکته در یادگیری زبان توجه شود. در واقع بخشی از یادگیری زبان و ایجاد ارتباط و یادگیری قواعد به فهم بهتر ارتباط بیشتر کمک می‌کند.

در اینجا به روش استقرایی - قیاسی - دستور تجویزی و توصیفی می‌توان اشاره کرد. گرامر در ارتباط با مطالعه زبان است، به ما می‌گوید که لغات چگونه در کنار هم شکل می‌گیرد و مقوله‌ها تقسیم می‌شود.

سودمندترین مدل دستوری در آموزش مرحله آغازین زبان، شیوه تجویزی است. یادگیری گرامر برای نویسندگان، شاعران، روزنامه نگاران و حوزه‌های ادبی مهم و حائز اهمیت است و فرصت مناسب برای افرادی است که زبان نوشتاری خود را می‌خواهند کامل کنند. گرامر علمی است که ما را به توانایی‌های ارتباط قوی مجهز می‌کند و در گفتار تأثیرگذار است.

«فریمن» ۲۰۰۳ خاطر نشان می‌کند گرامر، حوزه ای از دانش است که زبان‌شناسان و معلمان زبان به مطالعه آن می‌پردازند. Ur ۱۹۹۶ می‌گوید گرامر گاهی به عنوان روندی است که واژگان در کنار هم قرار می‌گیرند تا جملات صحیح را بسازند (همان). فالک ۱۹۷۸ - اشاره دارد به این امر که مولد نهایی بررسی توانشی زبانی توصیف نظام‌مندی از دانش زبانی به نام گرامر است (همان).

واژه گرامر از کلمه یونان Grammatkia گرفته شده (وارشنی^۱، ۱۹۹۹) یا Grammatika techne - که به عنوان «هنر نویسندگی» ترجمه شده است.

جکسون ۱۹۸۵ - Grammar واژه انگلیسی است که از کلمه یونانی Gramma به معنی (Letter) گرفته شده است و Grammatica کلمه یونانی و لاتین به مطالعه کلی ادبیات زبان اشاره دارد (همان ص).

خانسیر^۲، ۲۰۰۸ - بر این امر اشاره دارد که معلمان و متخصصان زبان معتقدند که گرامر به توانش زبانی زبان اول و دوم و زبان خارجه یادگیرنده‌ها کمک می‌کند؛ توانشی که به عنوان بخشی از توانش ارتباطی است. گرامر توصیف ساختار یک زبان است، طوری که واحدهای زبانی مثل کلمه - عبارت با هم ترکیب می‌شوند و جملات زبان را شکل می‌دهند.^۳ ریچارد ۱۹۸۵ - در بحث آموزش زبان انگلیسی، نقش مهم گرامر در یادگیری، به عنوان موضوعی بحث‌برانگیز اشاره دارد.

از نظر بسیاری از معلمان و متخصصان، یادگیری گرامر موضوع اساسی برای ELT است.

^۱ . Varshney

^۲ . Khansir

^۳ . EFT: English as a foreign Teaching

در کلاس‌های دروس مدرسی مثل ایران - کشورهای غربی و آلمان گرامر به روش قیاسی آموزش داده می‌شود. و تأکید بر مهارت گوش دادن و صحبت کردن نیست، ۴۰ تا ۶۰ درصد آموزش در EFT بر روی گرامر صرف می‌شود (زیممن^۱، ۱۹۹۴: همان ص).

دستور توصیفی-تجویزی

امروزه آنچه که مهم است آن است که قواعد دستور زبان خارجه مثل انگلیسی برای یادگیرنده‌ها در ایجاد ارتباط مهم است و یادگیرنده با استفاده از قواعد و جمله‌سازی به طور ناآگاهانه در حین صحبت و نوشتن از صدها جمله روزانه استفاده می‌کند. یعنی از طریق یکسری قواعد و کاربرد در جملات به ارتباط نوشتاری و کلامی دست می‌یابد.

متیوس ۲۰۰۷ - اشاره دارد بر اینکه گرامر محاسبه نظامند ساختاری زبان است. الگوهایی که توصیف می‌شود، شاخه‌های زبانی که با این الگوها مرتبط است. در تمایز بین گرامر تجویزی و توصیفی، گرامر و دستور توصیفی، محاسبه دقیق از کاربرد واقعی را ارائه می‌دهد و گرامر تجویزی قواعدی را برای کاربرد صحیح زبان در جامعه شکل می‌دهد. (کریستال ۱۹۹۲؛ همان منبع: ۱۴۳).

رویکردهای آموزش گرامر؛ عوامل زبانی و زبان شناسی

باس^۲، ۲۰۰۵ دستورنویسان تجویزی گفتار را نادیده می‌گیرند و دستور آنها مملو از قواعد است که این امر مطابق نقش‌های زبانی نیست. از سوی دیگر گرامر توصیفی مطابق نقش‌های زبانی است، اینکه سخنوران بومی چگونه زبان را به کار می‌گیرند و صحبت می‌کنند، این حقیقت را توصیف می‌کند که انگلیسی زبان زنده است و اشتقاق‌هایی را از قواعد در رفع نیازهای کاربران می‌پذیرد. زبان انگلیسی استانداردهای مختلف کاربردی را برای سبک گفتار و نوشتار رسمی و غیررسمی دارد. گرامری که این فاکتورها را نادیده می‌انگارد، سودمند نخواهد بود (ص ۱۴۴).

دستور توصیفی بر انگلیسی کاربردی متمرکز است و دستور تجویزی کارایی لازم برای کاربرد ارتباط و توانش زبانی را ندارد. به طور کلی هدف از آموزش دستور کمک به یادگیرنده در فراگیری ساختارهای زبانی است که بتواند ساختارهای صحیح را برای ارتباط در گفتار و نوشتار تولید کند (همان).

¹ . Zimmermann

² . Bose

الیس^۱، ۱۹۹۴ اشاره دارد بر یادگیری ضمنی فراگیری دانش درباره ساختار زیربنایی ناشی از محرکه‌های محیطی پیچیده از یک روندی که به طور طبیعی رخ می‌دهد. به سادگی و او بدون کاربرد آگاهانه بین دانش ضمنی و دانش صریح تمایز می‌گذارد. دانش ضمنی به دانشی ارجاع می‌دهد که سخنور در کاربرد نشان می‌دهد و هیچ آگاهی ندارد، در حالی که دانش صریح به دانش ارجاع می‌شود که درباره زبانی است که سخنوران آگاه هستند و می‌توانند آن را در گفتار و نوشتار ارائه دهند (همان ص).

در سال ۱۹۶۰ دستور گشتاری زایشی پدید آمد و در این زمان دانش صریح در آموزش دستور استفاده شد. (ص ۱۴۵).

رویکرد قیاسی^۲

باس ۲۰۰۵ - او توضیح می‌دهد که قواعد دستوری ابتدا به یادگیرنده آموزش داده می‌شود و بعد مثال‌هایی برای نشان دادن بهتر قواعد ارائه می‌گردد. بنابراین یادگیرنده قواعد را به خاطر می‌سپارند و آن را با یک مثال درک می‌کنند و بعد قواعد را با مثال‌های بیشتر تمرین می‌کنند. (ص ۱۴۵).

رویکرد استقرایی در آموزش براساس این تکنیک است. قواعد دستوری به یادگیرندگان در ابتدا ارائه نمی‌شود (همان ص).

گالین^۳، ۱۹۹۸ - در این رویکرد یادگیرندگان با مسئولیت‌پذیری بیشتری به یادگیری خود مواجه هستند و قواعد دستوری ارائه نمی‌شود (همان).

باس ۲۰۰۵ - در رویکرد استقرایی ما ابتدا مثال‌ها را ارائه می‌دهیم و بعد یادگیرندگان را تشویق می‌کنیم قواعد را از مثال‌ها کشف کنند.

در ۵۰ سال اخیر رویکردهای مختلف به آموزش دستور زبان انگلیسی توجه معلمان و صاحب‌نظران را در فراگیری زبان خارجه (دوم) به خود جلب کرده، اما نقش دستور در یادگیری زبان موضوع بحث‌برانگیز است.

¹ . Ellis

² . deductive

³ . Gollin

برخی از صاحب‌نظران از دیدگاه‌های گرامر که در یادگیری مهم است، حمایت می‌کنند، اما بسیاری از محققان بر این باورند که دانش گرامر برای آموزش^۱ ELT زبان ضروری است. باس ۲۰۰۵.

آنها بر این باورند که قواعد صوری زبان باید آموزش داده شود. رویکردهای استقرایی، قیاسی تمرکز بر صورت، معنا دانش صریح و ضمنی از عوامل مهم در یادگیری زبان هستند (همان منبع: ۱۴۷).

انگیزه، عامل روانی و بیولوژیکی در یادگیری زبان

نقش انگیزه در موفقیت برای انسان امری بسیار حائز اهمیت است، چرا که انگیزه باعث تحرک انسان در فهم و کشف حقایق جدید است و هدف اصلی آموزش و یادگیری زبان دوم درک فهم در جذب این نیرو است.

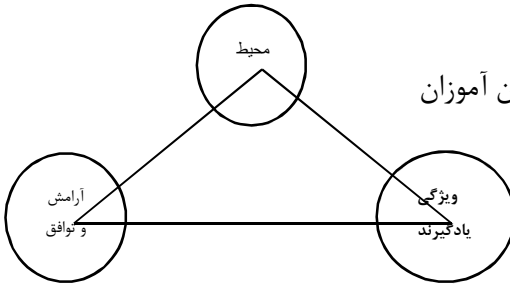
ایجاد فضای مناسب در یادگیری زبان برای یادگیرندگان پاسخ سؤالات در رفع نیاز آنها در یادگیری نقش مهم دارد. اینکه هرچه قدر یاد گیرنده بتواند آگاهی لازم در دستیابی به اهداف خود را در مرحله یادگیری بدست آورد، گام‌های بیشتری را برای یادگیری در زمان لازم صرف می‌کند.

یکی از عوامل در ضعف یادگیری زبان انگلیسی عدم انگیزه لازم، عدم توجه به نیازهای فردی - اجتماعی - شغلی و... مرتبط با یادگیری و ضعف در گرامر آن است. چرا که یادگیری گرامر مقوله‌ای است که به عنوان مهارت بنیادی در کاربرد عملی زبان نقش دارد. و این نیاز باید در دوران کودکی در سنین خاصی مورد توجه قرار گیرد و به آن پرداخته شود تا انگیزه‌های درونی و پیش نیاز لازم را در آنها به وجود آورد و به تدریج با افزایش سن به نیازهای بیشتر در یادگیری زبان خارجه مانند زبان انگلیسی که به عنوان زبان دوم در کشور ما ایران هست، و تلاش برای رفع این نیازها صورت پذیرد.

ایجاد محیط شاد و جذاب در کلاس درس با تکنیک‌های مختلف و خلاق براساس دوره سنی یادگیرندگان در هر مقطعی می‌تواند در ایجاد انگیزه اثربخش، مؤثر واقع شود و استفاده مناسب از مواد آموزشی - سمعی - بصری - فیلم - کارتون - تصویر - آواشناسی - کلمات، معلّمان با انگیزه و خلاق که خود بتوانند نیروی انگیزه‌بخش باشند و بتوانند راهکارهای آموزشی و زبانی را با روش‌های خلاقانه و مؤثر تبیین کنند، بسیار حائز اهمیت در ایجاد انگیزه است.

¹ . ELT: English leavage teaching

ارائه اولویت‌ها بر درک مثبت یادگیرنده‌ها.

ارائه ارزش به فعالیت عملی (Matiere) زبان آموزان

انسجام محیطی در روابط فردی کلاس درس و مؤثر بین

یادگیرندگان

کنترل وظایف و تکالیف آموزشی از طریق یادگیرندگان

هدف آموزش مشارکت فراگیران به صحبت - انجام کارهای گروهی - رقابت - انجام تکالیف در ایجاد انگیزه مهم است. به ویژه در دوران کودکی ایجاد فضای مناسب از اعتماد به نفس آرامش و محیط آموزشی و خانواده می‌تواند انگیزه‌های فردی - درونی را در یادگیرندگان زبان تقویت کند که این امر می‌تواند با تشویق یادگیرندگان و البته در هر مقطعی از یادگیری، پذیرش پاسخ با واژگان مثبت و محرک به طور مؤثر صورت پذیرد.

آموزش گرامر در کنار آموزش لغت - آوا - جمله - عبارت در مقابل گفتار و نوشتار می‌تواند از طریق فیلم و وسایل بصری - بازی - تصویر - کارتون صورت گیرد تا به یادگیرنده کمک کند و انگیزبخش باشد.

ارتباط با همکلاسی‌ها به طور مؤثر که می‌تواند در این امر نقش داشته باشد - نقش اشتباهات در یادگیری که می‌تواند به طور حساب شده کنترل شود و اشتباهات نه تنها انگیزه درونی را دچار خلل نمی‌کند، بلکه با استفاده از راهکارهای درست آموزشی می‌توان انگیزه مثبت و دید بهتر بر توانمندی‌ها و ضعف‌های یادگیرنده ارائه بخشید. یافتن توضیح برای اشتباهات زبانی و خطاهای زبانی و افزایش توانش زبانی یادگیرنده و ایجاد فرصت برای پیشرفت در فرایند یادگیری در این امر بسیار حائز اهمیت است.

علل ضعف در یادگیری

عدم ایجاد محیط واقعی برای یادگیری - عدم ارتباط زبانی - عدم وجود برنامه درسی و نظم خاص در نظم زبان، مافیای آموزشی و توجه به جنبه‌های آموزشی.

عدم زمینه‌سازی در جهت یادگیری در سنین پایین و عدم انگیزه‌بخشی و تشویق.

عدم ایجاد فضای دوستانه در محیط آموزشی و انگیزه‌بخش از جانب محیط، خانواده و درس.

تلقین نامناسب به عدم یادگیری درس زبان انگلیسی به ویژه گرامر.

عدم همزمانی بین مهارت‌های یادگیری، گوش دادن، نوشتن و صحبت کردن، چرا که یادگیری توامان در آموزش گرامر نقش دارد.

نظام آموزشی ناکارآمد از دوران مدرسه - عدم انگیزه فردی

عدم انگیزه کافی معلمان، مربیان در آموزش، عدم استفاده از آموخته‌ها، عدم تکرار و تمرین

عدم استفاده درست از زبان مادری و بعضاً زبان دوم.

عدم ارزش‌گذاری به امر یادگیری و آموزش

عدم پشتکار - یادگیری زبان از کودکی در خانواده کمک می‌کند که در دوران بزرگسالی بتوان

تسلط بیشتر و انگیزه بیشتری داشت، آموزش استاندارد مطابق نمونه‌های بین‌المللی - تغییر

سیاست‌های کلان در آموزش و ارتقاء سطح کیفی آموزش، کتاب‌های داستان و فیلم به زبان

اصلی بسیار مهم است.

بنابراین یافتن علل‌های ضعف در ایجاد انگیزه و انگیزه بخشی در این فرایند، تلاش برای

رشد عواطف درونی در طول فرایند یادگیری، توجه به نیازهای روان‌شناسی روحی - عاطفی

عامل انگیزشی مؤثر در فرایند موفقیت در امر یادگیری زبان خارجه محسوب می‌شود

(m.facebook.com)

راهکارهایی دیگر در فراگیری گرامر

۱- توجه به بخش‌های هشتمانه اسم، ضمایر، فعل، صفات، قیود، حروف اضافه، حروف ربط

و حروف ندا.

۲- تفکر در جمله‌بندی و ساختار صحیح به ساختار صوری و معنایی قابل قبول، طوری که

معنای دقیق ارائه شود با استفاده از ذخیره لغوی

۳- یادگیری عبارت‌ها: عبارت‌ها اجزای زبانی هستند و عنصر معنایی را دربردارند.

۴- یادگیری گزاره‌ها و جمله‌واره‌ها که دارای فعل و فاعل هستند؛ گزاره‌های مستقل و وابسته.

۵- آشنایی با فوت و فن و موارد ابهام برانگیزه در یادگیری گرامر صفاتی که به ed ختم می‌شود - (توصیف احساسات فردی) - صفاتی که به ing ختم می‌شود شرایط و چیزهایی که افراد حس خاصی از آن دارند.

۶- استفاده از برنامه نرم‌افزارهای گرامر، سایت‌ها و ویدئوهای آموزشی، کتاب‌های گرامر.

۷- صبور بودن، پشتکار داشتن، تمرین و تکرار از دیگر راهکارها برای یادگیری بهتر در دستور گرامر زبانی است. [2020. Mccrindle.com.au]

پیشینه داخلی پژوهش

شیخ‌الاسلامی، خیر

به بررسی رابطه باورهای انگیزشی و استفاده از راهبردهای یادگیری زبان انگلیسی در میان دانشجویان می‌پردازد. از میان ۱۹۹ دانشجوی دانشگاه شیراز در کلاس زبان عمومی با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب می‌شوند. یافته‌های جمع‌آوری شده با تحلیل رگرسیون چند متغییر مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد جهت‌گیری انگیزشی دارای ارتباط معنادار با نمرات راهبردهای حافظه‌ای، شناختی، فراشناختی می‌باشد. جهت‌گیری انگیزشی بیرونی ارتباط معنادار با هیچ کدام از راهبردهای یادگیری زبان نشان نداد، اما در مقابل بین جهت‌گیری انگیزشی درونی و نمرات انواع راهبردهای یادگیری زبان ارتباط مثبت معنادار وجود دارد (شیخ‌الاسلامی، خیر ۱۳۸۵، ص ۲۲-۳۳).

کلانتری، غلامی

در پژوهشی با عنوان بررسی علل ناکارآمدی آموزش و پرورش زبان انگلیسی و مقایسه طی مدارس عمومی و آموزشگاه‌های خصوصی به بررسی زبان در مدارس عموم و خصوصی می‌پردازد. یافته‌ها از طریق پرسشنامه بین ۲۷۰ دبیر زبان انگلیسی در مقطع راهنمایی و متوسطه انجام گرفت.

وروش تدریس ۳۲ نفر از دبیران مدارس و ۳۲ نفر مدرس موسسات خصوصی به لحاظ استاندارد موجود برای یادگیری بررسی شد. و حجم نمونه از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله انجام شد. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد به چه مهارت معلم در سایر مولفه‌ها بین دو موقعیت مدرسه و آموزشگاه تفاوت معنادار وجود دارد و آموزشگاه‌های خصوصی نسبت به مدارس عمومی به استانداردهای لازم برای یادگیری زبان نزدیک تر هستند (کلاتری، غلامی، ۱۳۹۰، ص ۵۱-۸۱).

پور نفیسه، حیدری تبریزی

در مقاله‌ای با عنوان درک دانشجویان از عوامل سلب انگیزه در یادگیری زبان انگلیسی به بررسی عوامل سلب انگیز در محیط ایرانی می‌پردازد. ۳۸۲ فراگیر از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای لایه‌ای از میان دانشجویان فارسی‌زبان ۵ واحد دانشگاه آزاد استان اصفهان برای شرکت در مطالعه کیفی و کمی انتخاب شدند. از طریق پرسشنامه لیکرت ۴۰ پرسشی داده‌ها جمع‌آوری شدند و هفت عامل استخراج شد. نتایج نشان داد، هفت عامل ۱. کمبود امکانات، ۲. عدم اعتماد به نفس، ۳. ویژگی کلاس، ۴. هدف‌مند نبودن مطالعه زبان، ۵. روش تدریس، ۶. اساتید و سبک تدریس، ۷. نگرش منفی نسبت به زبان و فرهنگ کشورهای انگلیسی زبان. وجود دارد درک دانشجویان بر اساس سطح بسندگی زبان مورد مقایسه قرار گرفت. نتایج نشان داد فراگیران ضعیف سطح بسندگی پایین تری نسبت به سایر دانشجویان در سطح متوسط و عالی داشتند. عدم اعتماد به نفس و نگرش منفی از عوامل سلب انگیز قوی تری بودند (پور نفیسه، حیدری تبریزی، ۱۳۹۲، ص ۸۴-۱۰۴).

جوزی نجف آبادی

پیشینه خارجی پژوهش در مقاله‌ای دیگر با عنوان بررسی عوامل موثر در ایجاد علاقه و انگیزه در دانش‌آموزان نسبت به درس زبان انگلیسی می‌پردازد. نقش انگیزه می‌تواند بسیاری از نارسایی‌ها را جبران کند. در مطالعه پژوهش‌های پیشین عواملی برای بهبود انگیزه در دانش‌آموزان شناسایی شده و می‌توان نتیجه گرفت عوامل مختلفی چون محیط مدرسه، سبک یادگیری، مسئولیت‌پذیری و تکنولوژی می‌تواند بر انگیزه دانش‌آموزان تاثیرگذار باشد که با توجه به شرایط موجود محیط ویژگی‌های شخصیتی می‌توان از آن‌ها در بهبود آموزش زبان بهره برد (جوزی نجف آبادی، ۱۴۰۰، civilika.com.doc)

آکیکوتاگی^۱

در پژوهشی با عنوان انگیزه در یادگیری زبان انگلیسی و دستور به بررسی سطح انگیزهٔ روانشناسی اجتماعی دانش‌آموزان و چگونگی آن می‌پردازد. در بررسی ۲۵۶ دانش‌آموز متوسطه به صورت پرسشنامه سطح انگیزه به یادگیری زبان ارزیابی می‌شود. با استفاده از عوامل تحلیل فاکتورها دو گروه برای تشخیص ارتباط بین انگیزه و یادگیری دستور مورد مقایسه قرار گرفت. نتایج نشان داد دانش‌آموزانی که انگیزهٔ قوی برای امتحانات و ارتباط داشتند، نگرش مثبت‌تری برای یادگیری دستور نسبت به دانش‌آموزانی که نگرش منفی داشتند. نتایج همچنین نشان داد چگونه معلمان می‌توانند دیدگاه‌شان را به سمت تدریس برای یادگیری دستور با افزایش انگیزه بخشی و پیشنهادهاتی برای پژوهش‌های آتی بهبود بخشند (آکیکوتاگی، ۲۰۰۰، ص ۶۱-۷۰).

عبدالرزاق الحماسی^۲

در مقاله‌ای با عنوان ضعف نگارش زبان انگلیسی در میان فارغ‌التحصیلان سعودی در رشته زبان انگلیسی در دانشگاه قسیم، محقق به نقش زبان به عنوان ابزار ارتباطی مهم وجهانی اشاره دارد. نوشتار را به عنوان مهارت مهم در جامعهٔ مدرن می‌داند. در این مطالعه به بررسی ضعف در نگارش در میان دانشجویان پرداخته می‌شود و به روش توصیفی کیفی- کمی انجام شد. مطالعات نشان می‌دهد فقدان تمرین، تاثیر منفی و تداخلی زبان عربی در انگلیسی و بی میلی به تدریس نوشتاری و نگارشی از مشکلات مهم است. محققان روشهای عملی برای کمک به دانش‌آموزان را ارائه می‌دهند و به نقش تعاملی شاگرد و معلم اشاره دارند (عبدالرزاق الحماسی، ۲۰۲۰، ص ۱-۱۲).

¹ Akiko TAKGI² AL hammas Abdolrazagh

م. اسرا العبید عجاج^۱

در پژوهشی با نام بررسی مشکلات یادگیری دستور زبان و غلبه بر آن‌ها به بررسی نقش مهم در توسعه نظام آموزشی و جهانی می‌پردازد و نقش نگارش را بخش مهم یادگیری زبان مطرح می‌سازد. خطاهای دستور و مشکلات مرتبط در میان فراگیران مطرح می‌شود. پژوهش نشان می‌دهد دانش‌آموزان در مراحل متعدد با مشکلاتی در حوزه دستور روبرو اند که به سبک تدریس قدیمی، برنامه‌ریزی نامناسب، حالت غیرانگیزشی و علاقه روانشناسی فراگیران باز می‌گردد (م. اسرا عبید عجاج، ۲۰۲۲، ص ۴۵_۵۸).

ابراهیم السعید محمد^۲

در مطالعه‌ای به بررسی ضعف فراگیران EFL زبان خارجه انگلیسی سودانی در یادگیری زبان انگلیسی می‌پردازد، و روش تدریس بکار رفته در کلاس را بررسی می‌کند. و به تاثیر عوامل موثر در عملکرد فراگیران می‌پردازد. این مطالعه براساس روش توصیفی-تحلیلی صورت گرفت و داده‌ها براساس پرسشنامه از سوی معلمان و دانشجویان و نرم‌افزار Spss انجام شد. نتایج نشان داد، بسیاری از فراگیران با کمبود اعتماد به نفس دانش در صحبت کردن مواجه بودند و به علت حس ترس، خجالت، یادگیری زبان برای فراگیران سودانی که فاقد انگیزه لازم و تشویق کافی بودند در دستیابی به راهبرد موثر با مشکل روبرو بود (ابراهیم السید محمد، ۲۰۲۳، ص ۱_۱۸).

سوالات پژوهش

۱. چه عواملی سبب ضعف در یادگیری دستور زبان انگلیسی می‌شود؟

۲. چه راهکارهایی برای تقلیل مشکلات در یادگیری این حوزه و بهبود آن می‌توان ارائه

نمود؟

فرضیه‌های پژوهش

۱. عواملی چون عدم انگیزه، فقدان نیاز به یادگیری، عدم شرایط محیطی و مفهومی،

محتوایی، ارتباطی، نبود وقت و زمان کافی و برنامه ریزی

۲. ایجاد شرایط لازم و همبستگی میان شرایط فوق و استفاده از ابزار آموزشی کارآمد

¹ M.Asra Alabid Ajag

² Ibrahim Min AlseedMohmed

و معلمان خلاق در کنار برنامه‌ریزی مناسب و غلبه بر محدودیت‌های زبانی و تقویت بنیه زبانی و مهارتی می‌تواند شیوه‌های موثر تلقی شود. محدودیت‌های زبانی و تقویت بنیه زبانی و مهارتی می‌تواند شیوه‌های موثر تلقی شود.

روش پژوهش

پژوهش حاصل از میان ۴۵ نفر از دانشجویان، دانش‌آموزان و یادگیرندگان زبان انگلیسی به عنوان جامعه آماری به عمل آمده در دانشگاه علمی-کاربردی و کتابخانه ۱۷ شهرپور انجام گرفت. در یک بررسی آماری به صورت پرسشنامه‌ای میزان انگیزه، ضعف و قوت‌ها را بررسی و با استفاده از نرم افزار spss به روش توصیفی به تحلیل داده‌ها پرداخته شد.

شاخص‌های توصیفی و ضریب همبستگی متغیرهای زمانی در یادگیری و علل ضعف را بررسی نمودیم و ۲ فرضیه به شکل چند نمودار نشان داده شد و نتایج مؤثر در این زمینه حاصل آمد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

براساس یافته‌های حاصل از مطالعه میدانی میزان علاقه و انگیزه ارتباط مستقیم با یادگیری دارد.

میزان بالا رفتن سن، شرایط یادگیری را کاهش می‌دهد و آن را سخت‌تر می‌کند.

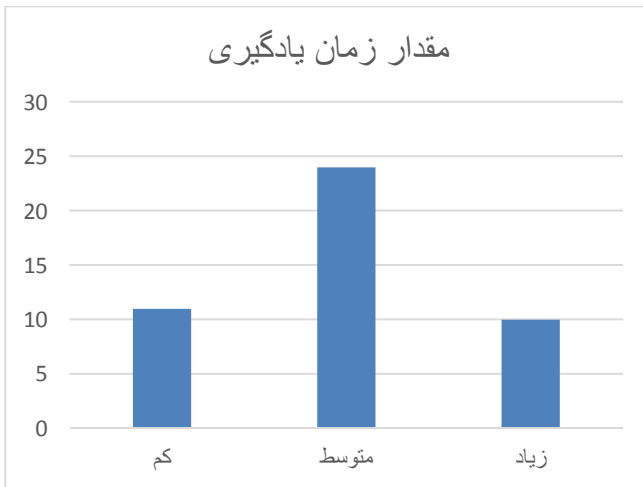
در این تحقیق صرف زمان لازم برای یادگیری به کمترین میزان خود بوده است.

انگیزه در کنار محرک لازم برای صرف زمان، وقت و تمرین می‌تواند اثربخش باشد.

ایجاد انگیزه در دوران طفولیت نقش بسزایی دارد. این انگیزه با افزایش سن و ایجاد مشغله‌های فکری در یادگیرنده می‌تواند بارور شود و موانع یادگیری را در سنین بالاتر کاهش دهد.

از سویی دیگر ایجاد علاقه و صرف زمان لازم در میزان یادگیری حائز اهمیت است. در این تحقیق از میان این تعداد، اکثریت دارای علاقه و انگیزه به یادگیری درس زبان و گرامر بودند؛ اما با توجه به سنین خود در مقطع بالا به علت مشغله‌های فکری و اجتماعی زمان لازم را

صرف یادگیری زبان انگلیسی نمی‌کردند. ما در این میان با توجه به آماری که بدست آوردیم به این نتیجه رسیدیم که افراد در سنین بالاتر علاوه بر محدودیت‌های زبانی و بیولوژیکی که ممکن است داشته باشند با تداخل و موانع زبانی زبان دوم، کمبود وقت و برنامه‌ریزی منسجم هم روبرو هستند که این علت اصلی و ضعف عمومی در این فرایند محسوب می‌شود.

شکل ۱: میزان زمان گذاشته شده برای یادگیری پاسخ گوینان

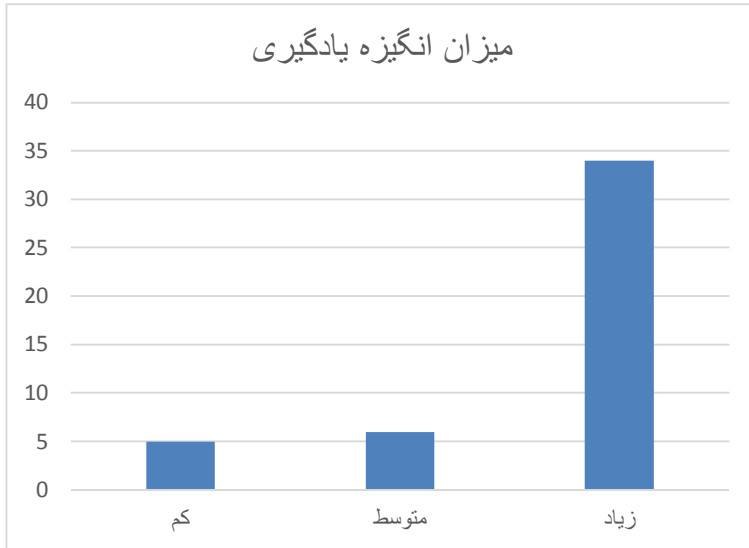
زمان گذاشته شده برای یادگیری نقش معناداری در ضعف یادگیری گرامر زبان انگلیسی دارد.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی و ضریب همبستگی متغیرهای زمان یادگیری و علل ضعف در یادگیری

شاخص	تعداد	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری (sig)
زمان یادگیری	۴۵	۱/۹۸	۰/۶۹۱	۰/۰۰
ضعف یادگیری		۲۶/۶۵	۲/۶۶	

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که بین زمان یادگیری و علل ضعف در یادگیری رابطه معناداری وجود دارد و میزان همبستگی می‌باشد.

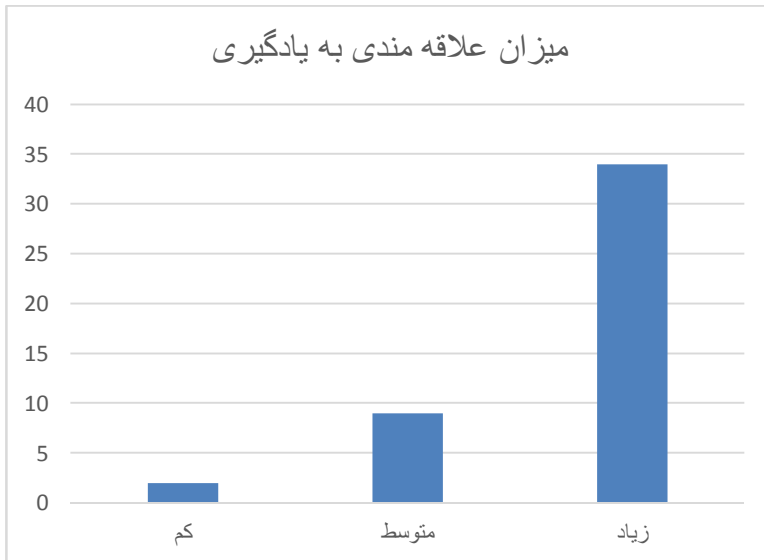
شکل ۲: میزان انگیزه یادگیری در بین پاسخ گوینان

انگیزه یادگیری ارتباط معناداری با ضعف در یادگیری زبان انگلیسی دارد.

جدول ۲: شاخص‌های توصیفی و ضریب همبستگی متغیرهای انگیزه یادگیری و علل ضعف در یادگیری

شاخص	تعداد	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری (sig)
انگیزه		۲/۶۴	۰/۶۷۹	
ضعف یادگیری	۴۵	۲۶/۶۵	۲/۶۶	۰/۰۰

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که بین انگیزه یادگیری و علل ضعف در یادگیری رابطه معناداری وجود دارد و میزان همبستگی می‌باشد.

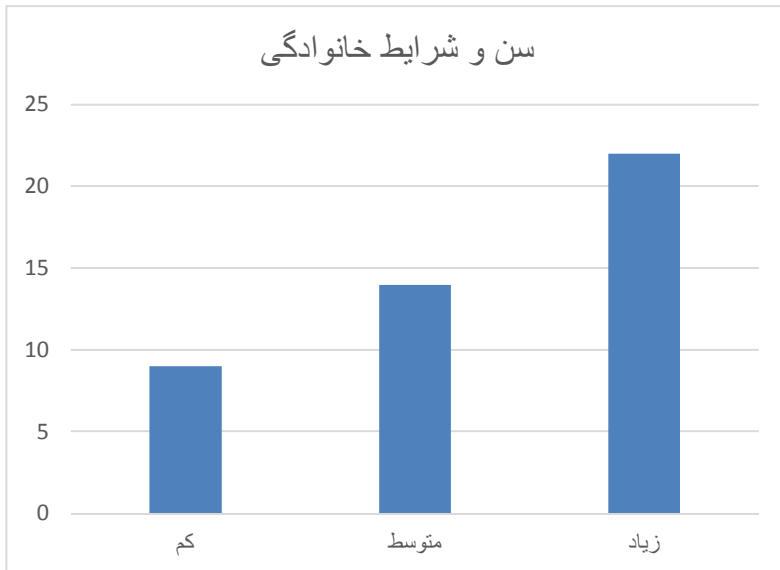
شکل ۳: میزان علاقه مندی به یادگیری در بین پاسخ گویان

علاقه مندی به زبان ارتباط معناداری با ضعف در یادگیری گرامر زبان انگلیسی دارد.

جدول ۳: شاخص‌های توصیفی و ضریب همبستگی متغیرهای علاقه‌مندی به یادگیری و علل ضعف در یادگیری

شاخص	تعداد	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری (sig)
علاقه مندی		۲/۶۴	۰/۶۷۹	
ضعف یادگیری	۴۵	۲۶/۶۵	۲/۶۶	۰/۰۰

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که بین علاقه مندی به یادگیری و علل ضعف در یادگیری رابطه معناداری وجود دارد و میزان همبستگی می‌باشد.

شکل ۴: میزان سن و شرایط خانوادگی پاسخ گوینان

سن و شرایط خانوادگی ارتباط معناداری با ضعف در یادگیری زبان انگلیسی دارد.

جدول ۴: شاخص‌های توصیفی و ضریب همبستگی متغیرهای سن و شرایط خانوادگی و علل ضعف در یادگیری

شاخص	تعداد	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری (sig)
سن و شرایط خانوادگی	۴۵	۲/۲۹	۰/۷۸۷	۰/۰۶
ضعف یادگیری		۲۶/۶۵	۲/۶۶	

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که بین سن و شرایط خانوادگی و علل ضعف در یادگیری رابطه معناداری وجود ندارد و میزان همبستگی می باشد.

در این مقاله در ابتدا آموزش گرامر به لحاظ زبان‌شناسی و زبانی مورد تحلیل قرار گرفت و روش‌های برتر در تکنیک‌های زبان‌شناسی و آموزش گرامر را مطرح نمودیم و نظر صاحبان اندیشه و نظریه‌پردازان را خاطر نشان کردیم، روش دیگر در آموزش گرامر زبان دوم را نقش انگیزه در پیشبرد این مرحله ارائه نمودیم و نقش روان‌شناسانه در مبحث یادگیری گرامر و آموزش زبان خارجه را تبیین نمودیم. اینکه انگیزه از مقاطع پایین و از کودکان و در مرحله یادگیری شروع می‌شود و رشد می‌یابد و تقویت انگیزه درونی و بیرونی می‌تواند عامل بسیار مهم در موفقیت دانش‌آموزان از دوران کودکی تا دوره بزرگسالی شود و در محیط اجتماعی، آینده شغلی و سایر موارد تأثیرگذار باشد و یادگیری زبان انگلیسی را ساده‌تر سازد؛ چرا که در میان فراگیران و دانشجویان افرادی که در دوران کودکی پیش زمینه لازم را داشتند، موفقیت چشمگیری را در دوران دبیرستان و دانشگاه خواهند داشت.

نتیجه‌گیری

نتیجه به عمل آمده در میان ۴۵ نفر از افراد بزرگسال این بوده است که تقریباً ۹۰ درصد زبان‌آموزان دارای انگیزه و علاقه لازم به درس زبان انگلیسی بوده‌اند، اما در این میان درصد بسیار اندکی وقت و زمان لازم برای تمرین و تمرکز در یادگیری آن داشته‌اند و فاقد برنامه‌ریزی منسجم بوده‌اند.

عامل نیاز به یادگیری زبان می‌تواند در ایجاد انگیزه نقش بسزایی داشته باشد. بنابراین نه تنها انگیزه، بلکه زمان - برنامه‌ریزی و احساس نیاز برای موفقیت در این مسیر و رفع ضعف‌ها در یادگیری لازم و ضروری است. البته به کارگیری معلمان کارآزموده و خلاق - نوع و سبک آموزشی به کار رفته - مواد آموزشی و کمک آموزشی مناسب و سایر... می‌تواند در ایجاد انگیزه، خلاقیت، نوآوری، شادابی و آرامش و حس خوب در امر یادگیری حائز اهمیت بسیار باشد. که می‌توان این زمینه‌ها را در سنین پایین برای کودکان در آغاز فرایند یادگیری ایجاد نمود و نتایج آن را در سنین بالاتر مشاهده کرد که این امر مستلزم توجه مراکز آموزشی کشور به آن می‌باشد.

براساس یافته‌های بدست آمده از سوی محققانی چون خانسیر و پاکدل ۳۰۱۶ که بر نقش دانش زبانی و زبان‌شناسی در حوزه‌ی آموزش و دستور زبان انگلیسی اشاره داشتند و بر حوزه ارتباطی در سطح دستور تاکید می‌ورزیدند، همچنین براساس داده‌های حاصل از پژوهش میدانی و نتایج حاصل از پیشینه پژوهش داخلی و خارجی و تاکید بر نقش عوامل انگیزشی

در بهبود مهارت عملی و زبانی در یادگیری دستور می توان ، می توان فرصیه اول را اثبات نمود وعامل اصلی ضعفها را در عدم ایجاد محیط کاربردی ،تمرین وبرنامه مناسب وکارآمد برشمرد وبه دنبال راهکارهای ارائه شده در پژوهش و یافته‌های حاصل ، فرضیه ی دوم را نیز تایید نمود.همچنین این پژوهش می تواند نگاهی نوین بر تاثیر علم زبانشناسی بر حوزه آموزش و یادگیری زبان انگلیسی و دستور داشته باشد و دریچه‌ای تازه را برای ورود این علم به آموزش بگشاید.

منابع

پورنقیسه، حسین، حیدری تبریزی (۱۳۹۲) «درک دانشجویان از عوامل سلب انگیزه در یادگیری زبان انگلیسی»، نشریه پژوهش‌های آموزشی کاربرد زبان انگلیسی، دوره ۶، شماره ۱۳، ص ۸۴_۱۰۴.

جوزی نجف آبادی، بهناز، (۱۴۰۰) بررسی عوامل موثر در ایجاد علاقه و انگیزه در دانش‌آموزان نسبت به درس زبان انگلیسی، کنفرانس بین‌المللی علوم تربیتی روانشناسی و علوم انسانی COI_EPH CONFOL ۰۰۲.

.CIVILICA.COM.DOC

شیخ‌الاسلامی، راضیه، (۱۳۸۵) بررسی رابطه باورهای انگیزشی و استفاده از راهبردهای یادگیری زبان انگلیسی در بین دانشجویان»، رتبه علمی - پژوهشی وزارت علوم ISC، شماره ۳۸، ص ۲۲_۳۳.

Akiko TAKGI,2000,Motivation in English learning and grammar learning:A study of high school students, vol11/61_70 .DOI.ORG/10.20551/arele11.0_6

Online ISSN:2432_0412

PRINT ISSN:1344_8560

AL hammas Abdolrazagh,2020,THE WEAKNESS OF ENGLISH writing skills among undergraduate Saudi students majoring in English at Qassim University, A perspective of English faculty department of applied university ,1_12

Dwight D.Eisenhower (2020)._LA motivation especially l'art diameter les gens afire ce que vou voulez ,m.facebook.com

Khansir Ali Akbar, Pakdel Farhad (2016). *Place of gramer in english language teaching ,journal of studies English language teaching (AWEJ),Vol 7,Number 3, P.140_145*

https://Doi.org/10.22236/JER_vol_6,

M.Asra Alabid Ajag 2022,Investigating the difficulties of learning English grammar and suggested method to overcome them, Journal of Takrit university for humanities,29(6),45_58

Mawdadah Ibrahim Min AlseedMohmed,2023mInvestigating EFL leaders weakness in English as foreign language ,(19)2